Sveriges geologiska undersökning

PM

Datum:
2025-11-03

Diarienummer:
31-3007/2024

Sektorsbeskrivning – riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken

Innehållsförteckning

Inledning

Det finns tolv statliga sektorsmyndigheter, var och en ansvarig för sina expertområden. De statliga sektorsmyndigheterna har, var och en inom sitt verksamhetsområde, att hålla uppsikt över hushållningen med mark- och vattenområden. Ett område som en statlig myndighet bedömt vara av särskilt stor vikt benämns riksintresse. Bestämmelserna om riksintressen syftar till att främja en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Det finns tolv separata sektorer som kan pekas ut som riksintresse, vart och ett av en ansvarig myndighet vilken ansvarar för sin sektor oberoende av andra myndigheter. Detta innebär detta att ett och samma område kan vara av riksintresse för olika myndigheter.

För att ett område ska anses vara av riksintresse ska det ha vissa kvaliteter som framgår av 3 kap miljöbalken. Bestämmelserna ska tillämpas vid beslut som rör ändrad användning av mark- och vattenområden. Genom bestämmelserna skapas därmed en för flera olika lagar gemensam grund för att avgöra konkurrensfrågor i samband med sådana beslut. Däremot kan bestämmelserna inte användas för att ingripa mot en pågående användning av dessa resurser.

Riksintressen ska beaktas i beslut enligt tolv olika lagar. Det är först när det fattas ett beslut enligt någon av de lagarna som det faktiskt avgörs att ett område som en myndighet utpekat enligt 3 kap. miljöbalken juridiskt sett är av riksintresse, fram tills dess är det bara ett anspråk. Detta skiljer från riksintressen utpekade enligt 4 kap. miljöbalken vilka är riksintressen redan vid utpekandet.

SGU:s ansvarsområde är områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material och som därför behöver skyddas mot åtgärder. Vidare bedömer SGU om området som innehåller fyndigheter av ämnen eller material är av riksintresse.

Syfte med sektorsbeskrivning

Sektorsbeskrivningen riktar sig primärt till de myndigheter som ska tillämpa 3 kap. miljöbalken. Förhoppningen är dock att även andra aktörer ska vilja ta del av hur SGU arbetar med myndighetens riksintresseanspråk.

Sektorsbeskrivningen innehåller bland annat beskrivningar av EU:s och Sveriges mål för naturresursutvinning. SGU vill även beskriva hur myndigheten arbetar med de kriterier som utgör grunden för att avgöra om ett område innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse och belysa hur SGU generellt tar sig an uppdraget att hålla uppsikt över vilka markområden som myndigheten bedömer vara relevanta att skydda såsom riksintressen.

Sveriges geologiska undersökning
Postadress: Box 670, 751 28 Uppsala
Besök: Dragarbrunnsgatan 77, Uppsala

Telefon: 018-17 90 00
E-post: sgu@sgu.se
www.sgu.se

I fyra separata bilagor till sektorsbeskrivningen ges en övergripande beskrivning av såväl utvinning av metaller i Sverige som utvinningen av koncessionsmineral, bergmaterial (ballast), industrimineral och natursten.

Fyndigheter av riksintresse enligt 3 kap 7 §

Fyndigheter av koncessionsmineral (huvudsakligen metaller), bergmaterial (grus, sand och krossberg), industrimineral och natursten, är naturresurser som har stor betydelse för samhällets tillväxt, utveckling och försörjningsberedskap. I de fall SGU bedömer att fyndigheterna är eller kan vara av nationellt intresse kan de pekas ut som riksintresse.

Fyndigheterna är sällan synliga på markytan och det är ofta en kostsam process att undersöka (prospektera) och identifiera dem. Dessutom är fyndigheterna lokala och i många fall unika vilket innebär att de inte går att ersätta eller flytta. Kunskapen om var olika fyndigheter finns och deras potentiella användningsområde behöver därför spridas. En annan viktig aspekt av riksintressanta fyndigheter är att vi inte vet om, när eller vilka ämnen eller material som kan komma att bli föremål för utvinning och vara av betydelse för samhället. Det är därför viktigt att hela tiden ha en omvärldsspaning och djup kunskap och vilka typer av fyndigheter som kan finnas i Sverige för att avgöra vilka typer av fyndigheter som kan komma att bli av riksintresse. Det är också viktigt att samhällsplaneringen får kännedom om och tar hänsyn till var dessa riksintressanta fyndigheterna finns. Riksintressesystemet är därmed ett viktigt planeringsverktyg för att markera områden med fyndigheter som kan vara av intresse för utvinning idag eller som SGU bedömer kan komma att vara av intresse i framtiden eller för försörjningsberedskapen.

För närvarande (oktober 2025) finns ca 150 utpekade fyndigheter av riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken varav merparten är detaljavgränsade (dvs. att fyndighetens utbredning har preciserats genom att riksintresseområdet har ritats in på en karta med tillhörande koordinater).

SGU:s arbete med riksintressen

SGU följer Boverkets riktlinjer och arbetar fortlöpande med att peka ut, se över och detaljavgränsa fyndigheter som bedöms vara av riksintresse. I samband med översyn görs även en bedömning om tidigare utpekade fyndigheter fortsatt uppfyller dagens uppsatta kriterier eller om de ska tas bort (upphävas). Punktsatta utpekade fyndigheter som ska kvarstå ska också detaljavgränsas. Aktualitetsprövning av befintliga riksintresseanspråk ska göras vart 8:e år.

Vid utpekande och detaljavgränsning av en fyndighet som riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken, krävs omfattande geologiska undersökningar och dokumentation av fyndigheten för att SGU ska kunna göra bedömningen om fyndighetens betydelse. De kriterier som SGU använder sig av beskrivs i ett eget kapital nedan.

En riksintresseutredning kan öppnas om en fyndighet uppfyller ett av SGU:s uppsatta kriterier. Utredningen innebär att SGU försöker få in så mycket information som möjligt vad avser själva fyndigheten. Den information som läggs in i utredningen kommer vanligen från SGU:s egna kartor, databaser och rapporter men myndigheten hämtar även information från eventuella verksamhets-utövare. Vid behov kan SGU göra egna undersökningar och analyser. När SGU anser att det finns tillräckligt underlag för att kunna göra en bedömning upprättas ett förslag som remitteras till berörd länsstyrelse och kommun, Boverket samt andra berörda myndigheter eller organisationer. Vilka som remitteras kan variera beroende på intressen i området. Kopia skickas även till eventuella aktiva verksamhetsutövare. Efter remissförfarandet sammanställs inkomna synpunkter och eventuella justeringar görs innan ett förslag till beslut upprättas. SGU:s generaldirektör fattar slutligen beslut i ärendet. Samtliga remissinstanser informeras om beslutet. Nya beslut rörande riksintressen publiceras på SGU:s webbplats. Även pågående riksintresseärenden redovisas där. Vidare läggs också

informationen ut på SGU:s kartvisare för riksintressen (https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-riksintressen.html).

En riksintresseutredning kan bara resultera i att ett riksintresse pekas ut om alla tre kriterier är uppfyllda.

.

Kriterier

Boverket har tagit fram tre generella kriterier utifrån gällande lagstiftning med tillhörande förarbeten som kan ligga till grund för myndigheternas riksintressearbete. För att ett område ska vara av riksintresse ska beslutet grundas på en nationell bedömning och det ska vara väl dokumenterat att området uppfyller något av följande kriterium:

- området hyser värden av stor nationell vikt,
- området behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller
- området behövs för att genomföra eller upprätthålla nationellt viktiga strukturer.

Utifrån de generella kriterierna tar varje myndighet fram specifika kriterier för de olika sektorernas riksintresseområde.

SGU:s kriterier vid utpekande av fyndigheter som riksintresse

Tidigare fem kriterier (urvalskriterier, Uk1-Uk5) utarbetade SGU tillsammans med dåvarande Statens naturvårdsverk och Boverket i början av 1990-talet. För att en fyndighet skulle kunna utpekas som riksintresse behövde åtminstone ett av dessa urvalskriterier vara uppfylld. Vanligen var dock minst två kriterier uppfyllda.

En översyn av dessa kriterier gjordes 2014–2015 som föregicks av en bred remissrunda till ett flertal myndigheter, kommuner, regioner, icke-statliga organisationer och till alla länsstyrelser. Tre nya kriterier för utpekande av fyndighet som riksintresse fastställdes av SGU:s generaldirektör den 22 juni 2015 (SGU dnr 31-1853/2014). I denna sektorsbeskrivning föreslås en viss revidering av dessa.

De kriterier, på vilka SGU föreslås grunda sitt beslut att peka ut och detaljavgränsa ett område med en fyndighet eller flera fyndigheter av ämnen eller material som ett riksintresseanspråk, är:

1. Ämnen eller material som har stor betydelse för samhällets behov eller försörjningsberedskap,
2. Ämnen eller material som har särskilt värdefulla egenskaper och
3. Området innehållande fyndigheten/fyndigheterna av ämnen eller material är väl undersökt och dokumenterat.

Alla tre kriterier ska vara uppfyllda för att ett område med en fyndighet eller flera fyndigheter ska kunna vara av riksintresse.

Några av de ursprungliga kriterierna (Uk1, Uk4 och Uk5) var kopplade till Sveriges försörjnings-beredskap. I förarbetena[1] sägs också att det främst är fyndigheter av sådana ämnen eller material som är eller bedöms kunna bli av stor betydelse för landets försörjningsberedskap som är aktuella som riksintresse. Vid översynen 2014–2015 bedömde SGU att försörjningsberedskap ingick i det första kriteriet ”stor betydelse för samhällets behov”. I ljuset av dagens geopolitiska situation och Sveriges medlemskap i Nato finns goda skäl att åter vara tydliga och koppla försörjningsberedskapen till det första kriteriet.

[1] Prop. 1985/86:3 vol. 1 s. 166 och prop. 1997/98:45 vol. 2 s.33-34

Vad som menas med ”stor betydelse för samhällets behov eller försörjningsberedskap” varierar från ämne till ämne men för att det inte ska bli en subjektiv värdering används några urvalsfaktorer. Ämnen eller material kan vara av stor betydelse ur försörjningsberedskapssynpunkt. Det kan exempelvis röra sig om en reserv av en fyndighet som idag inte används men som kan komma att behöva nyttjas i händelse av kris eller krig. Järnmalm för tillverkning av t.ex. stål, olivin vid tillverkning av järnmalmspellets och nedlagda kalkstenstäkter som reserv för t.ex. cementtillverkning är exempel på sådana fyndigheter.

Det kan också handla om ämnen eller material som finns upptaget på EU:s lista över kritiska eller strategiska råmaterial [2], exempelvis sällsynta jordartsmetaller eller koppar. Detta är råmaterial (ämnen) som EU-kommissionen bedömer som kritiska eller strategiska och där EU behöver öka sin egen produktion för att minska sårbarheten och beroendet av ett enskilt producentland.

Bergmaterial för samhällsbygge i storstadsregionerna är exempel på material som kan ses som ett nationellt behov trots att betydelsen kan verka regional. Det beror på att det är av nationell betydelse att storstadsregioner och infrastruktur kan fungera och växa för att tillgodose samhällets behov.

En fyndighet av natursten kan vara en viktig råvara ur ett nationellt perspektiv genom att utgöra en viktig exportvara eller viktig som reserv vid restaurering av äldre byggnader eller kulturarv.

Bedömningen om en fyndighet/fyndigheter är av riksintresse görs ur ett långsiktigt tidsperspektiv (>50 år). Det är både eventuell pågående och framtida utvinning som ska säkerställas. Det är fyndigheten/fyndigheterna som ”skyddas” och inte eventuell verksamhetsutövare på platsen. Det är SGU ensamt som gör bedömningen om en fyndighet ska utgöra ett av statens riksintresseanspråk.

Vad som kan avses med ett ämnes eller materials ”särskilt värdefulla egenskaper” i det andra kriteriet varierar. Generellt så ska ämnet eller materialet inte med lätthet gå att ersätta med ett annat, mer vanligt förekommande ämnen eller material som inte omfattas av det första kriteriet. Det kan också röra sig om ett ämne eller material som krävs för en industriell metod som är etablerad och solid. Ämnet eller materialet kan då behöva ”sparas” för att minska sårbarheten vid övergång till en ny metod.

För exempelvis bergmaterial där olika användningsområden kräver olika tekniska egenskaper och där miljöaspekterna och marknaden inte medger långa transporter kan ett material med vissa egenskaper som krävs, exempelvis som slitlager för väg, anses vara sådana särskilt värdefulla egenskaper.

Naturstensindustrin fungerar lite annorlunda. Det är vanligen egenskaper som färg, textur, struktur eller avsaknad av sprickor som möjliggör uttag av stora block som kan anses vara särskilt värdefulla egenskaper.

Det tredje kriteriet anger att fyndigheten ska vara väl undersökt och dokumenterad. Uppfyllandet av detta kriterium kan också variera. En fyndighets natur och innehåll i kombination med de geologiska förutsättningarna för bildande och uppträdande varierar stort beroende på vilket ämne eller material som avses. Det medför att även undersökningsmetoder och tillvägagångssätt varierar mellan koncessionsmineral, industrimineral, bergmaterial och natursten. Även de legala förutsättningarna varierar mellan dessa. Sammantaget varierar därmed kravet på vad som avses med väl undersökt och dokumenterat.

SGU bedriver egen kartläggning med översiktlig eller något mer detaljerad noggrannhet. Det ger en generell kunskap om förekomster av värdefulla ämnen eller material. SGU har även egen äldre information från en tid när prospektering gjordes av staten. Numera utförs prospektering av privata

[2] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/areas-specific-interest/critical-raw-materials_en

aktörer och det krävs undersökningstillstånd enligt minerallagen för vidare arbeten. För en fyndighet aktuell för ett riksintresseutpekande som har prospekterats är de geologiska förhållandena därmed vanligtvis väl kända.

Andra regler för prospektering och utvinning gäller för markägarmineral (inkl. flertalet industrimineral och i princip alla bergmaterial och natursten) varvid även kraven på vad som kan anses väl undersökt och dokumenterat skiljer sig åt.

Detaljavgränsning

Detaljavgränsningen av ett riksintresseanspråk för en fyndighet som innehåller värdefulla ämnen eller material är till för att underlätta för länsstyrelser och kommuner, dels i planprocessen, dels för att kunna göra en avvägning vid förändrad markanvändning. Ett riksintresseanspråk kan bara vägas mot ett annat riksintresseanspråk. Om flera överlappande riksintressen inte kan samexistera vid förändringen ska avvägningen göras så att markanvändningen blir den bästa för samhällets långsiktiga behov. I avvägningen bör det beaktas att mineralfyndigheter inte är flyttbara. Fyndigheten ligger där den ligger och eventuell utvinning måste ske där fyndigheten är lokaliserad.

Det är endast fyndighetens/fyndigheternas geologiska beskaffenhet som beaktas vid utpekandet. Avgränsningen (detaljavgränsningen) av ett område som innehåller en eller flera fyndigheter av riksintresse görs (enbart) utifrån kännedomen om de geologiska förhållandena. I det fall delar av fyndigheten förekommer utanför detaljavgränsningen men detaljkännedom saknas kan avgränsningen justeras när ytterligare geologisk information kommit till SGU:s kännedom.

Det krävs omfattande geologiska undersökningar och dokumentation av en fyndighet som utpekas som riksintresse. Eftersom SGU har haft i uppdrag sedan 1858 att kartlägga Sveriges geologi så finns mycket geologisk information i SGU:s arkiv och databaser. Vid SGU:s mineralinformationskontor i Malå finns också samlat prospekteringsinformation (prospekteringsrapporter, dagböcker, kartor m.m.) samt borrhålskärnor (ca 4 000 000 m) från när staten prospekterade (t.o.m. år 1992). SGU har därför en god geologisk grundkännedom om många fyndigheter, dock är SGU också beroende av mer detaljerad geologisk information som eventuella verksamhetsutövare har utfört på platsen.

En detaljavgränsning görs därför inte bara genom sammanställning av SGU:s egna geologiska data. Information om till exempel produktion och materialegenskaper kan också inhämtas från nuvarande och tidigare verksamhetsutövare vid fyndigheten. Information om alternativ såsom andra liknande fyndigheter eller import av aktuell råvara inhämtas från tillgänglig information. Vanligen görs också fältbesök av SGU och en preliminär avgränsning tas fram. Avgränsningen kan komma att ändras under handläggningens gång när mer information finns tillgänglig eller utifrån geologisk information som framkommer i remissvaren.

I prop. 1985/86:3 beskrivs hur en detaljavgränsning av en fyndighet som riksintresse bör göras. Detaljavgränsningen ska inkludera den eller de aktuella fyndigheterna men i övrigt ges inga begränsningar. Det anges vidare att avgränsningen ska göras utifrån de värden som verkligen är skyddsvärda. Syftet med utpekande av fyndigheter som riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken är att tillgodogöra sig ämnet eller materialet i fyndigheterna, dvs. utvinning idag eller i framtiden. SGU använder sig inte av s.k. buffertzoner. Dock är det oftast nödvändigt med tillgång till andra ytor för t.ex. anläggningar och infrastruktur för att kunna utvinna fyndigheten. Verksamhetsytor inkluderas inte i avgränsningen då sådana ytor kan förändras över tid utifrån tillgänglig teknik och för att riksintresseanspråket ska hålla över lång tid. Det är den verksamhetsutövare som ansöker om tillstånd för utvinning som ska planera verksamheten med nödvändiga verksamhetsytor. Det är fyndighetens/fyndigheternas geologiska beskaffenhet som beaktas vid detaljavgränsningen. Med beaktande av detta bör det vid bedömning av ett av SGU:s utpekade riksintresseområde beaktas att markerat område är den geologiska avgränsningen av fyndigheten/fyndigheterna och för att kunna

nyttja dessa fullt ut kan mark utanför det utpekade riksintresseområdet behöva tas i anspråk. SGU anser därför att detta bör vägas in i bedömningen över riksintresset.

Värdebeskrivning

En värdebeskrivning för riksintresseanspråket för en fyndighet innehåller en geologisk beskrivning av området. Den innehåller också en beskrivning om vad ämnet eller materialet används till och varför fyndigheten inte kan ersättas med likvärdigt material från annan källa eller importeras.

Påtaglig skada

I värdebeskrivningen behandlas även begreppet påtaglig skada vilket är centralt för tillämpningen av hushållningsbestämmelsen om riksintressen och har stor betydelse för hur ett riksintresseanspråk bör skyddas. Enligt förarbetena till naturresurslagen prop. 1985/86:3 som fortsatt är gällande för miljöbalkens 3:e kapitel, är syftet med riksintresset att fyndigheten ska kunna utvinnas. Bedömningen av vad som utgör en påtaglig skada på riksintresseanspråket för en fyndighet är alltid platsspecifik och knuten till åtgärdens art och omfattning. Generellt gäller att ingrepp som innebär att ett område förlorar de värden eller funktioner som motiverat dess utpekande, dvs. utvinning, ska bedömas som påtaglig skada.

Vid bedömningen av påtaglig skada bör det också tas hänsyn till om ingrepp som endast berör en liten del av ett riksintresseområde kan ha en sådan grad av negativ inverkan på områdets värden att påtaglig skada uppstår. Detta gäller även sådana åtgärder utanför ett riksintresseområde som kan påverka värdena i området negativt så att en påtaglig skada uppstår.

Vad som kan anses vara påtaglig skada är som nämnts att försvåra utvinning av fyndigheten. Typisk påtaglig skada är att detaljplanera för ett bostadsområde över fyndigheten då detta skulle omöjliggöra utvinning av fyndigheten.

Vidare menar SGU att olika typer av naturskydd kan utgöra påtaglig skada på riksintresset då naturskydd genom begränsningar i annan markanvändning kan försvåra nutida eller framtida utvinning. Det är inte säkert att ett naturskydd innebär en förändrad markanvändning i strikt mening men om man ser till syftet med lagstiftningen och vad som kan försvåra en framtida utvinning är ett naturskydd som förbjuder prospektering och utvinning en sådan åtgärd som kan skada riksintresset. Här bör det också beaktas att om det direkta riksintresset fredas från naturskydd kan en framtida utvinning oaktat vara hotad om den helt omgärdas av skyddade områden som förbjuder utvinning då det skulle innebära att det blir omöjligt att ha den verksamhet som möjliggör utvinning.

SGU anser således att allt som på något sätt i eller direkt anslutning till utpekade riksintresseområden försvårar utvinningen genom att det tas ett nytt beslut om begränsningar i markanvändning eller förändring av markanvändning bör ses som något som kan skada riksintresset.

Påverkansområde

Ett område utanför ett riksintresseområde där åtgärderna kan leda till en påtaglig skada på riksintresset benämns påverkansområde. Skadan kan uppstå genom att åtgärder inom påverkansområdet kan medföra skada på möjligheten att utvinna en fyndighet av riksintresse eller genom att åtgärder inom påverkansområdet medför sådana restriktioner för den verksamhet som bedrivs eller är planerad att kunna ske inom riksintresseområdet så att skada uppstår.

Verksamhetsytor

Normalt sett inkluderas inte verksamhetsytor i utpekanden av nya riksintresseanspråk. De kan däremot kvarstå i äldre riksintresseanspråk där verksamheten är i gång. Orsaken till att inte inkludera för utvinningsverksamheten nödvändiga ytor är att det är svårt för SGU att helt förutse hur en eventuell framtida verksamhetsutövare väljer att anlägga sin verksamhet. Riksintresseanspråken för en fyndighet är avsedda hålla över en lång period (>50 år). Under den tidsperioden finns det stora

möjligheter att teknik utvecklas. Vilka ytor som behövs förändras och då vore det olyckligt om det finns ett riksintresseområde som begränsar möjligheterna för verksamhetsutövaren att bygga sin verksamhet utifrån bästa möjliga teknik. Det är upp till en eventuell verksamhetsutövare att planera verksamheten vid en tillståndsansökan. Det är SGU:s mening att en nekad tillgång till verksamhetsytor utanför detaljavgränsningen kan likställas vid påtaglig skada av riksintresseanspråket då syftet med anspråket är att fyndigheten ska utvinnas, idag eller i framtiden.

Upphävande och översyn av fyndigheter som riksintresse

Om förutsättningar ändras så att en fyndighet inte längre uppfyller kriterierna gör SGU en bedömning om riksintresseanspråket kan tas bort (upphävas). Utredningsförfarandet liksom remiss- och beslutsförfarandet är då detsamma som när ett nytt riksintresseanspråk beslutas.

Boverket anger i sin vägledning till sektorsansvariga riksintressemyndigheter att en översyn av utpekade riksintressen ska göras regelbundet och efter en aktuell sektorsbeskrivning.

Sekretessbehov

SGU bedömer att det idag inte finns ett generellt behov av sekretess för de angivna riksintresseanspråken för ämnen eller material. Platserna är ofta väl kända och har ofta nyttjats under lång tid. Frågan om sekretess kan dock komma att aktualiseras vid utpekande av ytterligare fyndigheter som exempelvis kan anses viktiga för Sveriges totalförsvar.

Ett företag som ställt information till SGU:s förfogande under utredningsarbete kan begära att den informationen ska beläggas med sekretess om informationen eventuellt kan påverka konkurrens eller verka börspåverkande. Det är då något som tas ställning till i varje enskilt fall men SGU kan inte garantera sekretess på insänt material.

Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap 7 § första stycket miljöbalken

Enligt 3 kap. 7 § första stycket miljöbalken ska områden som innehåller värdefulla ämnen eller material så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar utvinningen. För att underlätta för bland annat samhällsplaneringen avser SGU att uppmärksamma större områden som generellt är rika på mineraliseringar. SGU avser att kalla dessa områden för ”*områden av betydelse*”. Det kan vara sådana områden där ämnen eller material finns i ett större sammanhang och där det kan vara av vikt att beakta en geologisk helhet. Det kan även vara områden där det finns en stor geologisk potential men kännedomen om de enskilda fyndigheterna är låg. Området är då ofta även intressant ur ett prospekteringsperspektiv. SGU ser det även som viktigt för samhällsplaneringen i stort att vara medveten om var det kan finnas större områden med potential för värdefulla ämnen eller material så att det kan beaktas i den långsiktiga planeringen i kommuner och län.

I förarbetena till naturresurslagen[3] sägs att syftet med första stycket är att ge möjlighet till framtida utvinning av sådana ämnen och material som bedöms som värdefulla från samhällsekonomiska utgångspunkter. För att markera detta har det föreskrivits att det ska vara fråga om värdefulla ämnen eller material. Fyndigheterna som beaktas kan även utgöra en reserv som kan komma att utvinnas vid behov. Information om områden av betydelse bör ses som en information till samhället för att om möjligt planera markanvändningen i området utan att försvåra framtida utvinning. Utpekade områden enligt 3 kap. 7 § första stycket miljöbalken är således inte av riksintresse men är ”områden av betydelse”.

[3] Prop. 1985/86:3 vol. 1 s. 166 och prop. 1997/98:45 vol. 2 s.33-34

SGU ser en vikt av att områden av betydelse kan pekas ut och beaktas även om det inte ännu finns kända eller avgränsade fyndigheter. Det innebär att ett område kan belysas som innehållandes en potential för vid exempelvis planering av nya verksamheter inom en kommun.

Det kan även utgöra ett stöd vid planering eller utpekande av skyddade områden då dessa kan förhindra prospektering i eller utvinning ur ett malmpotentiellt område då det sannolikt kommer innebära att det inte kommer gå att få mer geologisk information om området eller att ”omvandla” det till ett riksintresse.

Då områden av betydelse utgör stora arealer är det viktigt att notera att det inte innebär att byggelse eller annan verksamhet är omöjlig, utan att den om möjligt ska planeras så att framtida utvinning av en fyndighet fortsatt är möjlig. Områden av betydelse kan innehålla såväl koncessionsmineral som industrimineral, bergmaterial eller natursten.

Idag finns fyra sådana utpekade områden i landet – västra Skelleftefältet, mellersta Skelleftefältet, östra Skelleftefältet (SGU dnr 45-1486/2005) samt Jörn (46-1915/2007), samtliga belägna i Västerbottens län och samtliga för koncessionsmineral enligt minerallagen.

SGU:s kriterier för områden av betydelse

De kriterier, på vilka SGU grundar sitt beslut att peka ut ett område som har betydelse, innebärande att området innehåller värdefulla ämnen eller material, är:

1. Ämnen eller material kan ha eller få betydelse för samhällets behov eller försörjningsberedskap, eller
2. Ämnen eller material har värdefulla egenskaper eller
3. Området innehåller ett flertal kända ämnen eller material

Minst två kriterier ska vara uppfyllda för att SGU ska kunna benämna det som ett område av betydelse.